

Herstructurering intensieve veehouderij in het zuidelijk zandgebied

Jeroen Adams en Gé Backus, PV

Het Praktijkonderzoek voor de Varkenshouderij heeft in samenwerking met LEI-DLO, CLM en het **IKC-Landbouw** beleidseffecten gekwantificeerd. Het gaat met name om effecten van beleid, gericht op het realiseren van milieuwinst door versterking van de dynamiek in de intensieve veehouderij in het zuidelijk zandgebied (NUBL).

De afkorting NUBL staat voor Nadere Uitwerking Brabant Limburg. NUBL is een samenwerkingsverband tussen de provincies Noord-Brabant en Limburg en de ministeries van VROM, LNV en V&W. NUBL beoogt een duurzaam en leefbaar platteland te realiseren door uitvoering van concrete projecten op het gebied van landbouw, recreatie, mest en ammoniak, waterbeheer en natuur en landschap.

Structuur van de intensieve veehouderij

In tabel I zijn enkele kengetallen over de productiestructuur en het inkomen in de intensieve veehouderij weergegeven.

Uit tabel I blijkt dat de zeughouderij het meest productierechten-extensief is. In de zeughouderij in het NUBL-gebied vergt een uitbreiding circa

f 7.500,- per plaats, waarvan circa 21% voor productierechten. In de vleesvarkenshouderij kost uitbreiding met één vleesvarkensplaats circa f 1.500,-, waarvan circa 37% voor productierechten. Bovendien is de investering in stallen op een volwaardig vleesvarkensbedrijf groter dan op een volwaardig zeugenbedrijf. Aanzienlijke uitbreidingen in de vleesvarkenshouderij zijn hierdoor moeilijk financierbaar. Alleen bij bovengemiddelde saldo's per vleesvarken is dit nog mogelijk (en aantrekkelijk). Dit leidt tot een verdere verschuiving richting zeughouderij bij uitbreiding en renovatie.

Bedrijfsontwikkeling en bedrijfsbeëindiging

Het aantal bedrijven in de varkenshouderij in het NUBL-gebied zal in de periode 1995 - 2000 naar verwachting afnemen van ruim 7.500 naar circa

Tabel I: Productiestructuur en inkomen in de intensieve veehouderij.

	Fokzeug	Vleesvarken	Leghen
Gemiddeld aantal dieren per bedrijf	122	356	10.824
Aantal dieren per arbeidskracht	210	2.600	35.000
Investering in stallen per volwaardig bedrijf (1000 gld)	1.218	2.600	1.400
Arbeidsinkomen per volwaardig bedrijf (1000 gld)	62	112	25
Forfaitair mestproductierecht (kg P ₂ O ₅ /dier/jaar)	20,3	7,4	0,5
Arbeidsinkomen per mestproductierecht (gld/jaar)	14,43	5,81	1,40
Forfaitair ammoniakrecht (kg NH ₃ /dier/jaar)	7,457 ¹	2,7 ²	0,083 ³
Arbeidsinkomen per ammoniakrecht (gld/jaar)	39,29	15,93	8.43

¹ Samengesteld uit 0,25 kraamplaats, 0,81 guste + dragende plaats en 3,3 biggenplaats per gemiddeld aanwezige zeug

² Samengesteld uit 60% (2,5 kg) halfrooster en 40% volledig rooster- (3,0 kg)

³ Dit geldt voor open mestopslag onder batterij of batterij met geforceerde mestdroging. Grondhuisvesting geeft een arbeidsinkomen per kg ammoniak van 3,93 gulden.

6.800. In een variant waarin bedrijfsbeëindiging én bedrijfsontwikkeling wordt gestimuleerd, zal het aantal bedrijven naar verwachting afnemen tot circa 6.000. Dit uit zich in een lichte daling van de hoeveelheid mestproductierechten binnen de intensieve veehouderij van circa 1 à 2 procent als gevolg van afoming bij verplaatsen. Binnen de intensieve veehouderij is er een verschuiving van kippen naar varkens. Het aantal vleesvarkens en zeugen stijgt in dezelfde periode met respectievelijk 1,4 en 3,5 procent. Dit betekent een verdere concentratie van varkens in het zuidelijk zandgebied, aangezien het -totaal aantal varkens in Nederland een licht dalende trend laat zien.

De vrijkomende productierechten op de stoppende bedrijven (ongeveer 20% van de bedrijven met varkens) worden opgekocht door zich ontwikkelende bedrijven (15% van de bedrijven met varkens). Zonder voldoende aanbod van mestproductie- en ammoniakrechten is bedrijfsontwikkeling niet mogelijk. Het stimuleren van de beëindiging van niet of nauwelijks levensvatbare intensieve veehouderijbedrijven zonder opvolger in het NUBL-gebied, geeft door extra aanbod van deze rechten ontwikkelingsmogelijkheden voor levensvatbare bedrijven. Het vinden van evenwicht tussen de belangen van wijkers en blijvers vereist een zorgvuldige afweging van vaak strijdige sociale en milieu-economische aspecten.

Een deel van de bedrijven die niet stoppen en niet doorgroeien, zal bestaande stallen renoveren en aanpassen aan de huidige richtlijnen. Toepassing van emissie-arme stalsystemen bij nieuwbouw en renovatie leidt ertoe dat de ammoniakemissie vanuit de varkenshouderij daalt. Verdergaande verbetering van de technische resultaten in moderne, goed uitgeruste stallen leidt ook tot een daling van de mine-

ralenuitstoot. Door de productiecapaciteit naar de efficiëntere en grotere bedrijven met varkens -te verschuiven kan de gemiddelde arbeidsopbrengst over alle bedrijven stijgen met 12%.

Door extra ammoniakemissiereductie minder aankoop NH₃-rechten noodzakelijk (RAB-fase 2 Limburg)

De bedrijven met varkens in het NUBL-gebied zullen, om zich te kunnen ontwikkelen in de periode 1995 - 2000, 86 miljoen gulden investeren in emissie-arme stallen bij extra investeringen per Groen-Labelplaats van f 95,- en f 231,- voor vleesvarkens en zeugen. Duurdere, verder reducerende systemen kunnen een investering vergen van 182 miljoen gulden (f 175,- per vleesvarkensplaats en f 405,- per zeugenplaats). Extra ammoniakemissiereductie kan een bijdrage leveren aan de mogelijkheden van bedrijfsontwikkeling, omdat daardoor minder aankoop van schaarse en kostbare NH₃-rechten nodig is. Dit is voorgesteld voor het Regionaal Ammoniak Beleid (RAB)-fase 2 in Limburg. Op deze wijze is een daling in aan te kopen productierechten van 10 tot 20 miljoen gulden te realiseren. Bij een dergelijke beleidsmaatregel blijft een sterke stimulans bestaan tot verdere ontwikkeling van vergaande emissie-arme stalsystemen. Bij de huidige stand van techniek is er vooralsnog alleen voordeel voor die varkenshouders die toe zijn aan vervanging van de bestaande gebouwen. Bij verdere ontwikkeling van goedkopere emissie-arme stalsystemen zullen de voordelen groter worden. Bovendien hebben veehouders in deze variant meer mogelijkheden om, afhankelijk van hun eigen situatie, zelf de keuze te maken hoe ze hun bedrijf gaan optimaliseren. ■